

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “แนวทางองค์กรแห่งความสุขเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี” ประกอบด้วยวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการองค์กรแห่งความสุขเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี เพื่อวัดความสุขของชาวบ้านในชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี และเพื่อเสนอแนวทางองค์กรแห่งความสุขเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ด้วยระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้างกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นภาคีที่เกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จำนวน 15 คน และการศึกษาจากการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมจากชาวบ้านในชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี จำนวน 370 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาใช้สถิติด้วย ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ความคิดเห็นของชาวบ้านและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี เพื่อสรุปเป็นแนวทางองค์กรแห่งความสุขเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี จากนั้นนำข้อมูลที่ได้สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะต่อไป

5.1 สรุปผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม สามารถสรุปผลการวิจัยเป็นแนวทางองค์กรแห่งความสุขเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรีได้ ดังนี้

5.1.1 สรุปผลการศึกษาวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาการจัดการองค์กรแห่งความสุขเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของชุมชนบ้านบางกะจะ พบว่าการจัดการความสุขเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางกะจะ มีองค์ประกอบดังนี้

5.1.1.1 ทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนต่อการท่องเที่ยวของชุมชน ประกอบด้วย

(1) ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมที่สมบูรณ์และสวยงาม สภาพภูมิทัศน์ที่สวยงามเป็นเนินสูงและลาดลงติดลำคลองและทะเล โดยในพื้นที่ชุมชนมีทั้งน้ำตกล้ำพวยหรือน้ำถ้าไหลผ่านกลางชุมชนทั้งสองแห่งที่เกิดจากตาน้ำใต้ดินบริเวณเขาพลอยแหวนที่เดิมเป็นภูเขาไฟมาก่อนแล้วมารวมกันเป็นแอ่งน้ำ ชาวบ้านเรียกว่า “น้ำอ่าง” โดยน้ำตกล้ำพวยนี้จะมีน้ำมากและจะไหลแรงในช่วงหน้าฝนหรือประมาณเดือนมิถุนายน ถึงเดือนสิงหาคม “คลองบางกะจะ” จะเส้นทางผ่านชุมชนแล้วไหลลงสู่ปากอ่าวที่ชุมชนย่อยบ้านท่าแฉลบโดยตลอดเส้นทางสองฝั่งคลองมีความอุดมสมบูรณ์ของ

ธรรมชาติในอดีตเมื่อเขาพลอยแหวนมีการระเบิดทำให้แร่รัตนชาติไหลลงมากระจายทั่วหมู่บ้านและรวมถึงบริเวณริมคลองบางกะจะด้วยทำให้ชาวบ้านจึงเข้ามาหาพลอยในบริเวณริมคลองด้วย

(2) ประวัติศาสตร์ที่ภาคภูมิใจ “วัดพลับ” ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่สมัยอยุธยาตอนปลาย มีสถาปัตยกรรมเก่าแก่ที่ทรงคุณค่าด้านศิลปะ อาทิ พระปราสาท พระเจดีย์กลางน้ำ วิหารพระปางบำเพ็ญทุกกรกิริยา หอไตรกลางสระน้ำที่ตกแต่งประณีต วิหารพระธาตุ ตู้พระไตรปิฎก และสามสร้างหรือสำซ่างซึ่งเป็นที่เผาศพคาดว่าจะเหลือเพียงที่เดียวในประเทศไทย พบว่าทั้งโบราณสถานและโบราณวัตถุได้ขึ้นทะเบียนเป็นสมบัติของชาติแล้ว โดยกรมการศาสนาได้คัดเลือกให้วัดพลับบางกะจะเป็นอุทยานการศึกษาประจำปี พ.ศ. 2553 และห่างออกไปประมาณ 3 กิโลเมตร เป็นที่ตั้งของ “ค่ายเนินวง” อดีตป้อมรบสร้างในปี พ.ศ. 2377 ปัจจุบันได้มีพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พาณิชยน์วี ตั้งอยู่ในบริเวณค่ายเนินวง โดยเก็บรวบรวมและรักษาโบราณวัตถุที่นำขึ้นมาจากเรือสำเภาโบราณที่จมอยู่ใต้ทะเลอ่าวไทย “น้ำตกลีพยา” หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “น้ำถ้ำ” ตั้งบริเวณรอยต่อของชุมชนบ้านบางกะจะและชุมชนลีพยา ซึ่งนอกจากเป็นน้ำตกที่มีความอุดมสมบูรณ์และสวยงามตามธรรมชาติแล้วยังเป็นอนุสรณ์สถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์

(3) ประเพณี วัฒนธรรม และอาหารพื้นถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ ชุมชนบ้านบางกะจะมีประเพณีและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นหนึ่งในจังหวัดจันทบุรี เนื่องจากชาวบ้านบางกะจะเป็นการอยู่ร่วมกันของชาวไทย และชาวไทยเชื้อสายจีนจึงมีการผสมผสานทางวัฒนธรรม อาทิเช่น เทศกาลกินเจของชุมชนบ้านบางกะจะมีการทำพิธีจะเกี่ยวข้องกับน้ำ ทั้ง “พิธีการรับเจ้าริมน้ำ” ณ บริเวณน้ำอ่างบางกะจะ “พิธีลอยกระทงประเพณีถือศีลกินเจริมทะเล” เพื่ออุทิศบุญส่วนกุศลและขอขมาจ้าวสมุทร เนื่องจากชาวบ้านบางกะจะมีอาชีพทางการประมงด้วย “ประเพณีทิ้งกระจาด” หรือ “งานกระจาดสี” ของชุมชนบางกะจะ ที่เรียกเช่นนี้เพราะในพิธีมีการนำกระจาดสีเป็นเครื่องเซ่นไหว้แก่บัน เมื่อสิ่งที่ขอกับเจ้าแม่อาเน็ยสำเร็จตามปรารถนา และสิ่งน่าสนใจอีกอย่างหนึ่งคือในเทศกาลจะมีหรรสพซึ่งชุมชนบ้านบางกะจะนิยมเป็นลูกเกแทนจิว “ประเพณีวันเข้าพรรษาและวันออกพรรษา” เป็นประเพณีที่สืบทอดมานานมากกว่า 70 ปี ซึ่งมีรูปแบบเป็นเอกลักษณ์จนได้รับการพิจารณาขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ โดยชุมชนจัดประเพณีมีการทำบุญตักบาตรในเส้นทางระหว่างวัดพลับที่ตั้งบนพื้นราบไปสู่วัดสิงห์ที่ตั้งอยู่บนเนินสูงในวันเข้าพรรษา เปรียบดังพุทธประวัติพระพุทธเจ้าหลังจากตรัสรู้จากบนโลกแล้วต้องการไปเทศน์โปรดพุทธมารดาและเหล่าทวยเทพที่ดาวดึงส์สวรรค์ เช่นเดียวกันในประเพณีวันออกพรรษามีการตักบาตรแต่เริ่มต้นเส้นทางจากวัดสิงห์เดินลงมาสู่วัดพลับเปรียบเสมือนพระพุทธเจ้าเสด็จกลับมาจากสวรรค์ขึ้นดาวดึงส์ลงมาโปรดชาวโลกอีกครั้ง

ชุมชนบ้านบางกะจะยังมีอาหารพื้นถิ่นที่สะท้อนวิถีชีวิตของคนในชุมชน เช่น “ก๋วยเตี่ยวผัดน้ำกุ่ม” สูตรยายลั้ง เส้นก๋วยเตี่ยวเส้นใหญ่ผัดเท่านั้น และปรุงรสกับน้ำต้มกุ่ม เป็นการผสมผสานของวัฒนธรรมไทยและจีน เช่นเดียวกับ “ขนมจ้ำงป่าไฟ” ขนมจ้ำงต่างหรือกัจงในภาษาจีนคือการนำข้าวเหนียวมาแช่น้ำต่าง ความพิเศษของขนมจ้ำงที่บางกะจะ คือการใช้ใบชะเหล้าห่อข้าวเหนียว นอกจากนี้มี “ขนมครกน่องแดง” สูตรดั้งเดิมที่ใช้กะทิสด โรยใบกุ่มช่าย และใช้เตาถ่านที่มีมา “ข้าวเหนียวน้ำจิ้ม” จะราดน้ำจิ้มที่มีการเคี่ยวจากกุ่มแห้ง น้ำปลา มะนาว พริก กระเทียม “ข้าวเหนียวอ่อนใส่มะพร้าว” ใส่ใส่มะพร้าวที่ผสมกับงาและน้ำตาลแต่ไม่มีน้ำจิ้มราด

(4) วิถีชีวิตชุมชนที่พยายามรักษาไว้ ทั้งบ้านเรือนและความเรียบง่าย โดยชุมชนบ้านบางกะจะส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร ทั้งสวนผลไม้ และการประมง นอกจากนี้ในอดีตมีการจัดทำพลอยซึ่งเป็นที่ยุติกันทั่วโลกว่าเป็นแหล่งกำเนิดอัญมณีอันมีค่า หรือเรียกว่า “พลอยบางกะจะ” พลอยบางกะจะเนื้อดีเพราะเป็นพลอยที่อยู่ใต้ชั้นดินเหนียวเนื้อจึงเย็นกว่าพลอยที่อื่น ทำให้เนื้อพลอยไม่กรอบและแตกง่าย พลอยบางกะจะที่มีชื่อเสียงได้แก่ พลอยบุษราคัม พลอยสตาร์บุษ พลอยเขียวส่อง พลอยมรกต พลอยไพลิน เป็นต้น ชุมชนบ้านบางกะจะยังเป็นแหล่งการปลูกกกพันธุ์ดีมีลักษณะต้นกลมเส้นก้นมเหนียวและทนทาน ซึ่งชาวบ้านในชุมชนบ้านบางกะจะได้มีการทอเสื่อกกกันมาจากการถ่ายทอดฝีมือมาจากบรรพบุรุษต่อเนื่องกันมาหลายชั่วอายุคนได้มีการพัฒนารูปแบบการทอเสื่อกกตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 7 ให้มีรูปแบบสวยงาม ทันสมัย ตรงตามความต้องการของลูกค้า จนมีการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเสื่อบ้านท่าแฉลบ ขณะเดียวกันคนในชุมชนยังมีปราชญ์ที่ชาวบ้านให้ความนับถือว่าเป็นบุคคลสำคัญของชุมชนที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้สืบทอดไปยังรุ่นลูกหลาน เช่น อาจารย์ปธาน เอมะนาวิน คุณยายจันทร์เพ็ญ เขยวงษ์ เป็นต้น

5.1.1.2 องค์การความสุขของคนในชุมชนสะท้อนสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนชุมชนบ้านบางกะจะ

(1) ความร่วมมือและความพร้อมเปิดรับการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางกะจะ สิ่งที่เป็นเสน่ห์ของชุมชนที่สามารถเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนคือความเป็นเจ้าบ้านที่ดี มีอัธยาศัยและความร่วมมือกันของคนในชุมชน ในการเปิดชุมชนบ้านบางกะจะให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้พบว่าชุมชนมีขนาดเล็ก จึงทำให้มีการรู้จักกันอย่างทั่วถึงจากรุ่นสู่รุ่น ทำให้ชุมชนมีความคล่องตัวในการจัดตั้งกลุ่มหรือชมรมต่าง ๆ เช่น เมื่อมีคนเข้ามาเที่ยวภายในวัดและบริเวณลานวัดที่เปิดเป็นตลาดทุบหม้อเพิ่มขึ้น จึงเกิดความร่วมมือสลับเวรกันเข้าไปทำความสะอาดห้องน้ำและบริเวณรอบวัดพลับ เพื่อสร้างความประทับใจเกิดกับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน การร่วมมือของชุมชนในการให้เยี่ยมจักรยานของตนเองเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวในการขี่ชมแหล่งท่องเที่ยวและวิถีชีวิตของคนในชุมชนบ้านบางกะจะ การทำป้ายเล็ก ๆ บอกถึงช่วงเวลาการพญาต้นไม้ซึ่งเป็นการแสดงถึงความใส่ใจของชาวสวนในชุมชนในการแจ้งให้นักท่องเที่ยวหรือผู้สัญจรได้ระมัดระวังเมื่อผ่านเส้นทางนี้ การเป็นเจ้าบ้านที่ดีในการเข้าไปให้ข้อมูลหรือแนะนำสถานที่แก่นักท่องเที่ยวผู้ซึ่งเป็นแขกมาเยือนบ้าน เป็นต้น

(2) การตื่นตัวและสนองตอบต่อการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยว การที่ชุมชนบ้านบางกะจะมีลักษณะเฉพาะทั้งประเพณีวัฒนธรรมตลอดจนประวัติศาสตร์ที่ล้ำค่า ทำให้ชาวชุมชนบ้านบางกะจะมีความภาคภูมิใจและต้องการส่งมอบความภาคภูมิใจนี้ไปยังคนภายนอก ทำให้มีการวางแผนในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนเกิดขึ้น นอกจากนี้เป็นการส่งมอบความภาคภูมิใจในถิ่นบ้านเกิดแล้วยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย ขณะเดียวกันการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางกะจะเริ่มเป็นที่รู้จักและได้รับการสนับสนุนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดจันทบุรีจึงมีทั้งหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุน เช่น ชุมชนบ้านบางกะจะได้ร่วมกับสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวจันทบุรี ได้ร่วมกันจัดทำแผนที่ “เที่ยวบางกะจะอย่างไรให้มีความสุข” เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ให้นักท่องเที่ยว

ภาพที่ 5.1 เทียบบางกะจะอย่างไรให้มีความสุข (สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวจันทบุรี, 2562)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมพัฒนาชุมชน ร่วมกับ จังหวัดจันทบุรี จัดโครงการ “สุขทุกวันที่จันทบุรี” หรือ “Joyful Chanthaburi” (จอยฟูล จันทบุรี) ช่วยเสริมภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โครงการงาน “สุขทุกวันที่จันทบุรี”

(3) การจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนบ้านบางกะจะ นอกจากการที่มีนักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมตามเทศกาลและประเพณีต่าง ๆ ที่มีลักษณะโดดเด่นของชุมชน เช่น ประเพณีกระเจาดสี งานวันเข้าพรรษาและวันออกพรรษา แล้วชาวชุมชนบ้านบางกะจะมีแนวคิดในการจัดการท่องเที่ยวที่ต้องการให้มีกิจกรรมอื่น ๆ ที่สะท้อนวิถีชีวิตชุมชนและสามารถให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเที่ยวในชุมชนได้ตลอดทั้งปี จึงมีกิจกรรมต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยวเกิดขึ้น อาทิ การจัดกิจกรรมที่สร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปเรียนรู้และสัมผัสการชุดบ่อพลอย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้กระบวนการสานเสื่อกกตั้งแต่ต้นทางคือการปลูกต้นกกจนถึงเสร็จสิ้นกระบวนการจนเป็นผลิตภัณฑ์เสื่อกกและให้นักท่องเที่ยวเข้าไปทอเสื่อกด้วยตนเอง เพื่อได้นำกลับไปเป็นของที่ระลึก การเรียนรู้วิถีการเลี้ยงหอยนางรมและการสร้างบ้านให้หอยนางรม การพาย SUP (Stand Up Paddle board) ที่คลองบางกะจะเพื่อเรียนรู้และชื่นชมธรรมชาติ รวมทั้งการเปิดตลาดทุบหม้อเพื่อให้นักชิมในชุมชนได้นำสินค้าในชุมชนหรืออาหารพื้นถิ่นที่มีลักษณะเฉพาะของในชุมชนที่หาซื้อยากไปขายให้แก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น

5.1.2 สรุปผลการศึกษาวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อวัดความสุขของชาวบ้านในชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี

ข้อมูลทั่วไปของชาวชุมชนบ้านบางกะจะในการวัดความสุขของชาวบ้านในชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี จำนวน 370 คน พบว่าเป็นผู้หญิงมีจำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 58.9 ส่วนใหญ่อยู่ในสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 48.4 รองลงมาคือสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 40.5 มีอายุอยู่ระหว่าง 41-50 ปี มีความถี่สูงสุดเท่ากับ 121 คน คิดเป็นร้อยละ 32.7 มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย มีจำนวนความถี่สูงสุด เท่ากับ 144 คน คิดเป็นร้อยละ 38.9

เมื่อมีการพิจารณาการวัดความสุขของชาวบ้านชุมชนบ้านบางกะจะ ประกอบด้วย 9 ตัวชี้วัด พบว่าในภาพรวมพบว่าชาวบ้านชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี “เห็นด้วย” กับความสุขของชาวบ้านในชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน เมื่อ

พิจารณาแต่ละประเด็นตามตัวชี้วัดอยู่ในระดับ “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” พบว่า ด้านครอบครัวดี (Happy Family) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงที่สุด รองลงมาตามลำดับ คือ ด้านจิตวิญญาณดี (Happy Soul) ส่วนด้านสังคมดี (Happy Society) ด้านการงานดี (Happy Work-life) ด้านผ่อนคลายดี (Happy Relax) ด้านน้ำใจดี (Happy Heart) ด้านใฝ่รู้ดี (Happy Brain) ด้านสุขภาพเงินดี (Happy Money) และด้านสุขภาพดี (Happy Body) อยู่ในระดับ “เห็นด้วย” มีค่าเฉลี่ยตามลำดับ

ชาวบ้านในชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรีได้ประเมินความสุขของชาวบ้านในชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี ในแต่ละรายด้านของทั้ง 9 ตัวชี้วัด โดยเรียงอันดับตามค่าระดับความสำคัญขององค์กรแห่งความสุขเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี พบว่า

1. การเป็นผู้ที่รักและดูแลครอบครัวตนเองได้ (Happy Family) โดยมีประเด็นรายด้านพบว่าด้านสมาชิกในครอบครัวเป็นกำลังใจให้ในการทำงานเสมอ ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการมีเวลาเสมอในการทำกิจกรรมร่วมกันกับคนในครอบครัว เช่น ทำบุญ ออกกำลังกาย ซื้อของ และ ด้านความพอใจกับสัดส่วนการแบ่งเวลาให้กับทำงานหลัก เวลางานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางกะจะ และเวลาให้ครอบครัว ตามลำดับ

2. การเป็นผู้มีคุณธรรมและความกตัญญู (Happy Soul) โดยมีประเด็นรายด้านพบว่าด้านการเข้าร่วมทำงานท่องเที่ยวเพราะต้องการพัฒนาชุมชนบางกะจะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านสามารถที่จะให้อภัยเมื่อพบว่าผู้ร่วมงานได้ทำผิด และ ด้านสามารถที่จะยอมรับในความผิดและกล่าวขอโทษกับผู้ร่วมงานได้ ตามลำดับ

3. การเป็นผู้ที่รักและดูแลองค์กร หรือสังคมของตนเองได้ (Happy Society) โดยมีประเด็นรายด้านพบว่าด้านสามารถขอความช่วยเหลือจากสมาชิกชุมชนบ้านบางกะจะ ได้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการปรับตัวเข้ากับสมาชิกชุมชนบ้านบางกะจะและผู้อื่นได้ดี ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบกติกาในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางกะจะ และ ด้านยินดีคอยช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่สมาชิกชุมชนบ้านบางกะจะเหมือนคนในครอบครัว ตามลำดับ

4. การเป็นผู้งานมีความสุขใจใน ความรักความผูกพันและความภาคภูมิใจในองค์กร (Happy Work-life) โดยมีประเด็นรายด้านพบว่าด้านภาพรวมแล้วมีความสุขกับการทำงานการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางกะจะโดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านความภูมิใจที่ได้เป็นสมาชิกการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางกะจะ ด้านการมีความสุขกับสภาพแวดล้อมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางกะจะ ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางกะจะ และด้านความสามารถแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการเสนอแนะการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางกะจะ ตามลำดับ

5. การเป็นผู้ที่สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเอง (Happy Relax) โดยมีประเด็นรายด้านพบว่าด้านความสามารถเอาชนะกับปัญหาความยากลำบากต่าง ๆ ได้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการมีสติที่จะควบคุมอารมณ์โกรธหรือความไม่พอใจได้ดี ด้านความพอใจกับฐานะทางสังคมและสภาพความเป็นอยู่ ด้านการมีสมาธิในการทำงานต่าง ๆ เป็นอย่างดี และด้านการนอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอ ตามลำดับ

6. การเป็นผู้ที่มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น (Happy Heart) โดยมีประเด็นรายด้านพบว่าด้านความรู้สึกว่าชีวิตมีคุณค่าเมื่อได้อุทิศตนทำงานด้านการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางกะจะ โดยมีค่าเฉลี่ย

สูงสุด รองลงมาคือ ด้านความเต็มใจให้คำปรึกษาปัญหาต่าง ๆ กับสมาชิกชุมชนท่องเที่ยวบ้านบางกะจะ ด้านความรู้สึกเป็นกันเองและสบายใจเมื่อพูดคุยกับสมาชิกในงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางกะจะ และด้านการทำงานร่วมสมาชิกชุมชนท่องเที่ยวบ้านบางกะจะจะมีการทำงานเป็นทีมที่ดีตามลำดับ

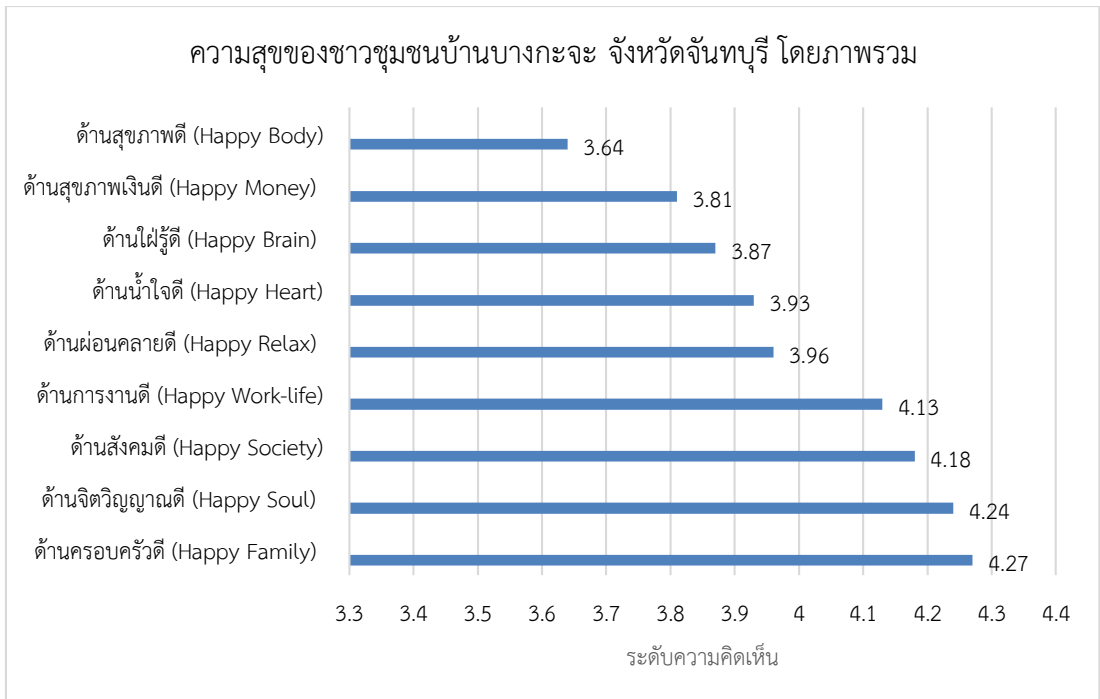
7. การเป็นผู้รักการเรียนรู้ และเป็นมืออาชีพในงานของตนเอง (Happy Brain) โดยมีประเด็นรายด้านพบว่าด้านมีความสนใจในการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อพัฒนาการทำงานท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางกะจะ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการได้รับมีโอกาสได้อบรม/ศึกษาดูงานจากแหล่งชุมชนท่องเที่ยวอื่น ๆ

8. การเป็นผู้ใช้เงินเป็น (Happy Money) โดยมีประเด็นรายด้านพบว่าด้านรายได้ที่ได้รับทั้งหมดในแต่ละเดือนเพียงพอกับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านมีการเก็บสะสมเงินออมที่ได้รับจากเงินเดือนอย่างสม่ำเสมอ และ ด้านรายได้จากการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางกะจะที่ได้รับเหมาะสมกับปริมาณงานที่ท่านทำอยู่ ตามลำดับ

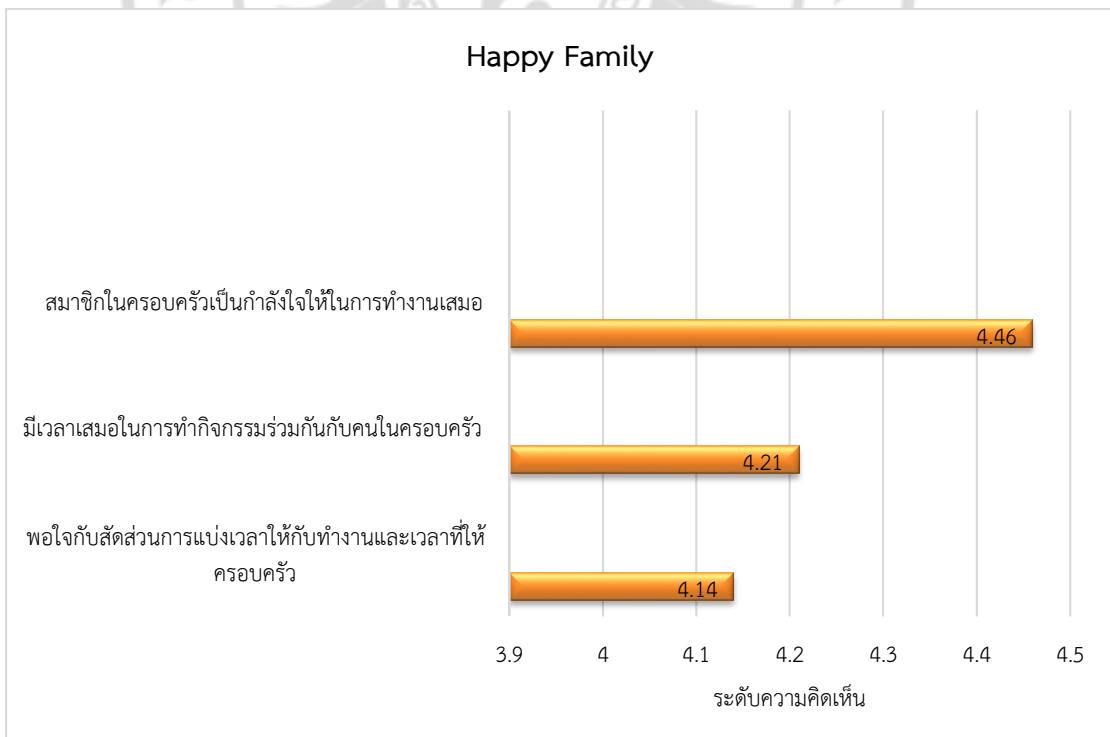
9. การเป็นผู้ที่มีสุขภาพดีดูแลตนเองไม่ให้เป็นภาระของผู้อื่น (Happy Body) โดยมีประเด็นรายด้านพบว่า ด้านการงดเว้นจากการสูบบุหรี่ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความพอใจกับด้านการมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา ถัดมาคือด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในร่มหรือ กลางแจ้งได้ดี เช่น การวิ่ง ว่ายน้ำ เต้นแอโรบิก โยคะ ด้านความพอใจในรูปร่างของตน และด้านการออกกำลังกายหรือใช้กำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ตามลำดับ

จากการศึกษาองค์กรแห่งความสุขเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี ในมุมมองของชาวบ้านชุมชนบ้านบางกะจะ ซึ่งมีทั้งหมด 9 ตัวชี้วัด 35 องค์ประกอบ สามารถสรุปเป็นแผนภาพที่ 5.2- 5.11 ดังนี้

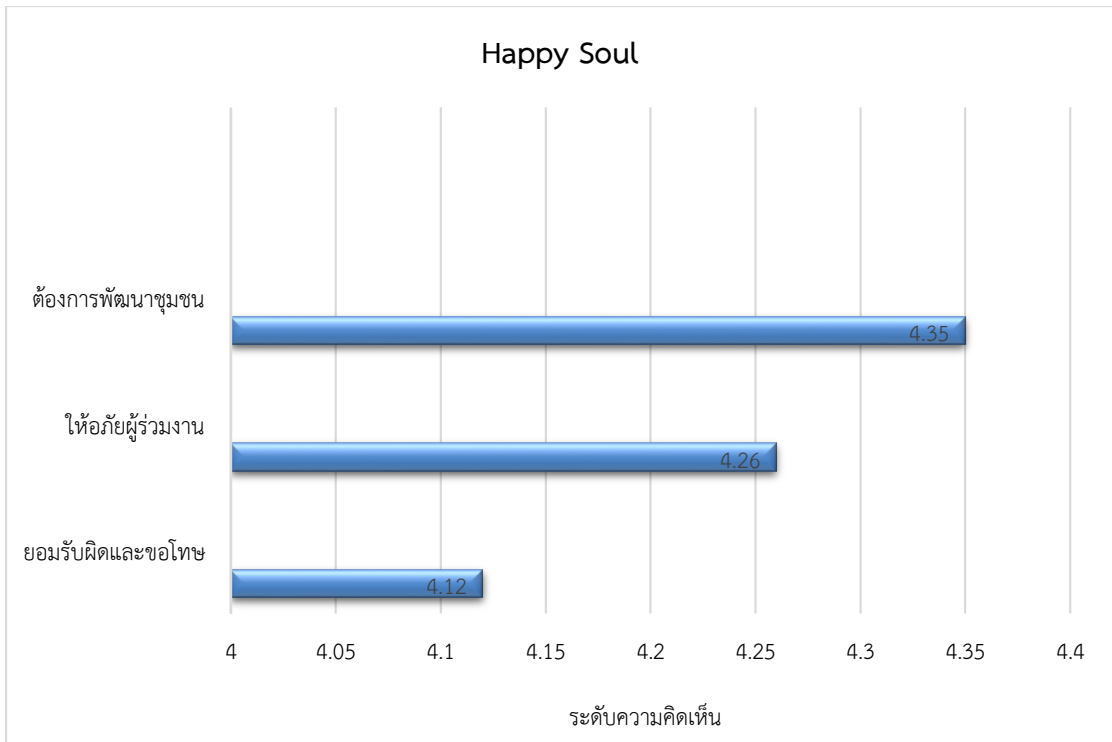
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

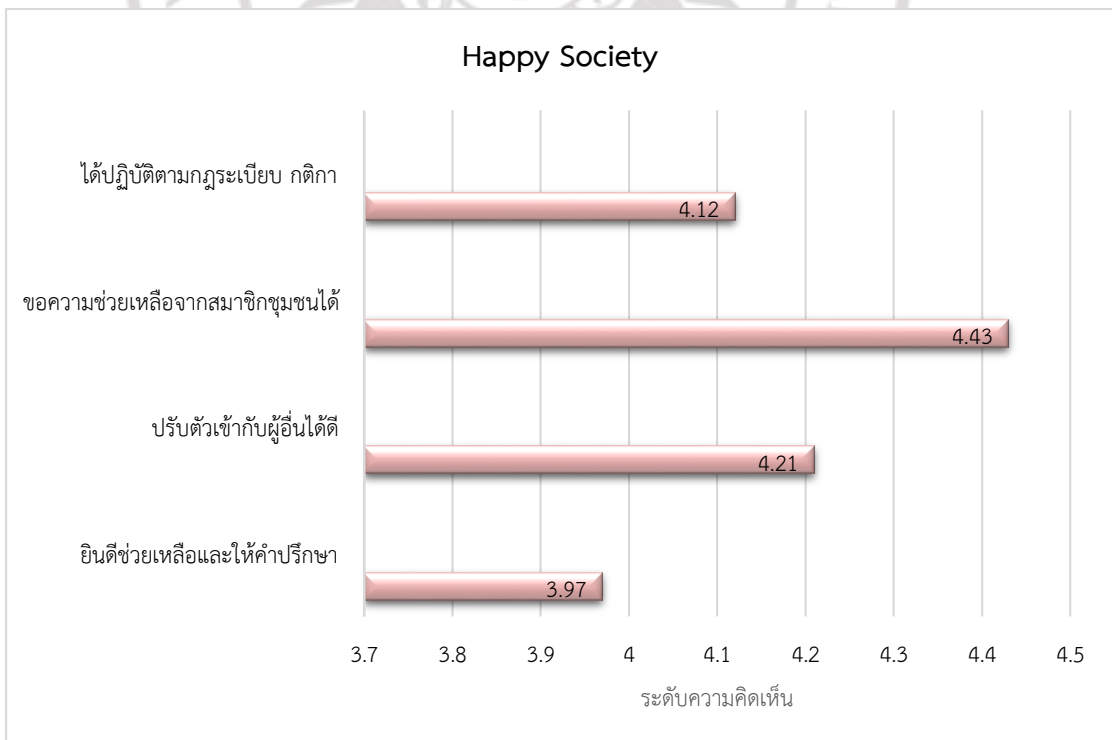
ภาพที่ 5.2 ภาพรวมความสุขของชาวบ้านในชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน

ภาพที่ 5.3 การเป็นผู้ที่รักและดูแลครอบครัวตนเองได้ (Happy Family) ของชาวชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี

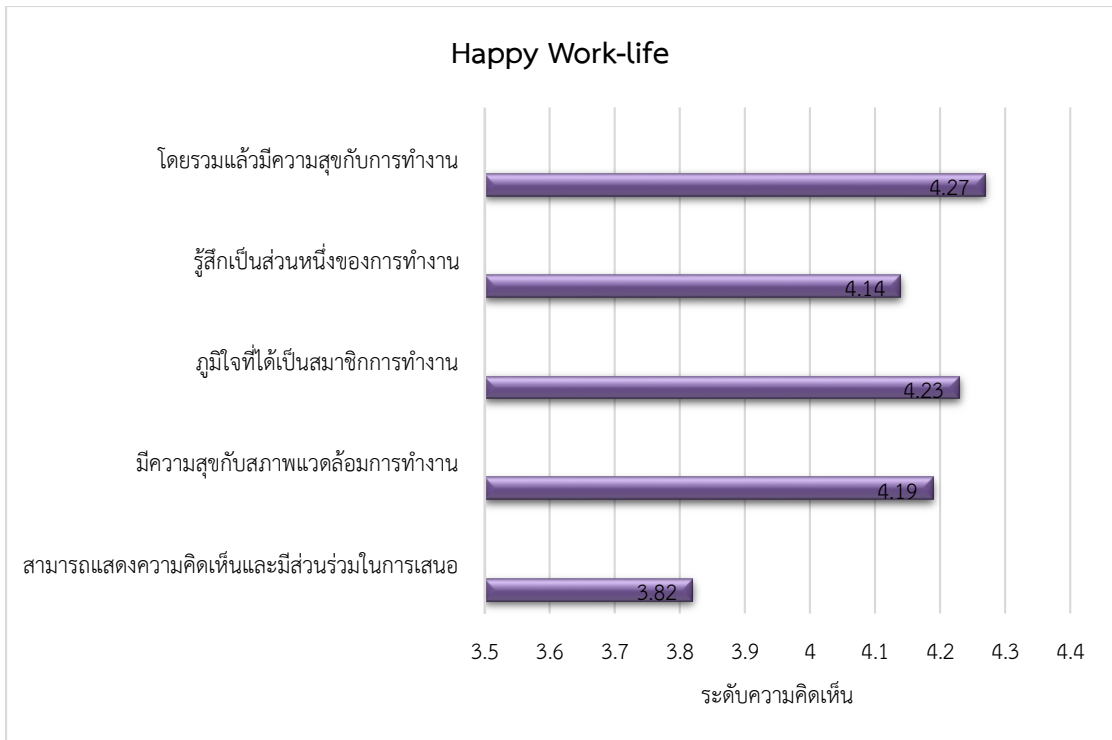

ภาพที่ 5.4 การเป็นผู้มีคุณธรรมและความกตัญญู (Happy Soul) ของชาวชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี

ภาพที่ 5.5 การเป็นผู้ที่รักและดูแลองค์กร หรือสังคมของตนเองได้ (Happy Society) ของชาวชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี

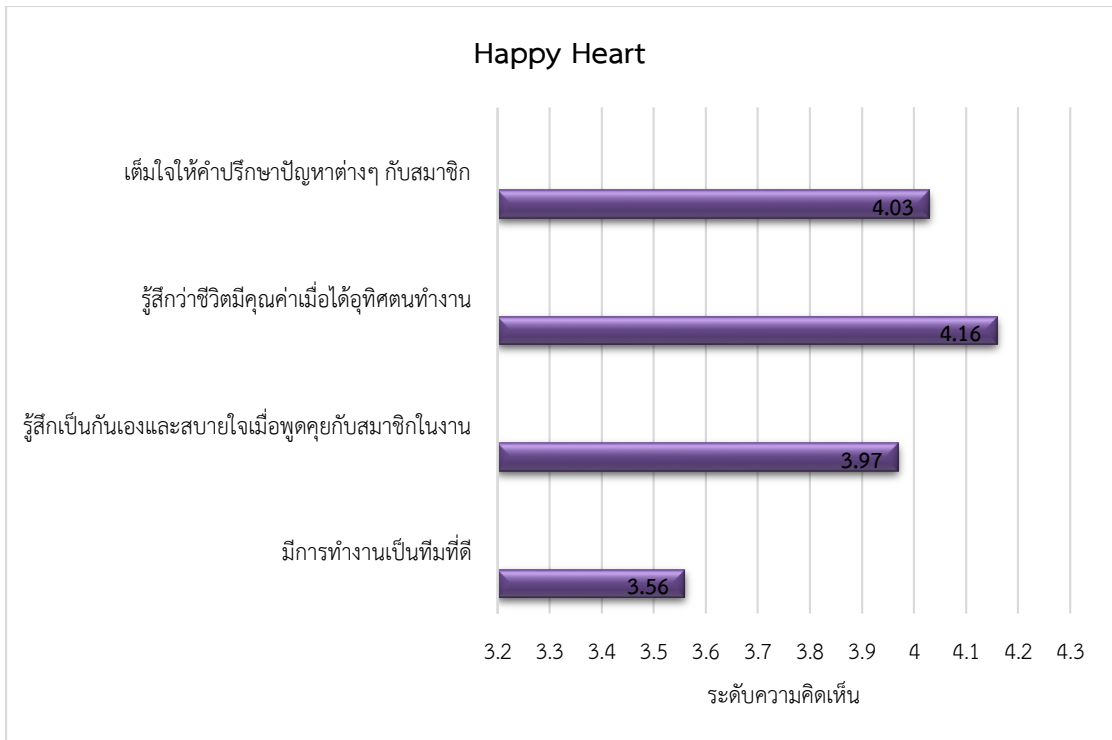

ภาพที่ 5.6 การเป็นผู้งานมีความสุขใจใน ความรักความผูกพันและความภาคภูมิใจในองค์กร (Happy Work-life) ของชาวมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี

ภาพที่ 5.7 การเป็นผู้ที่สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเอง (Happy Relax) ของชาวมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี

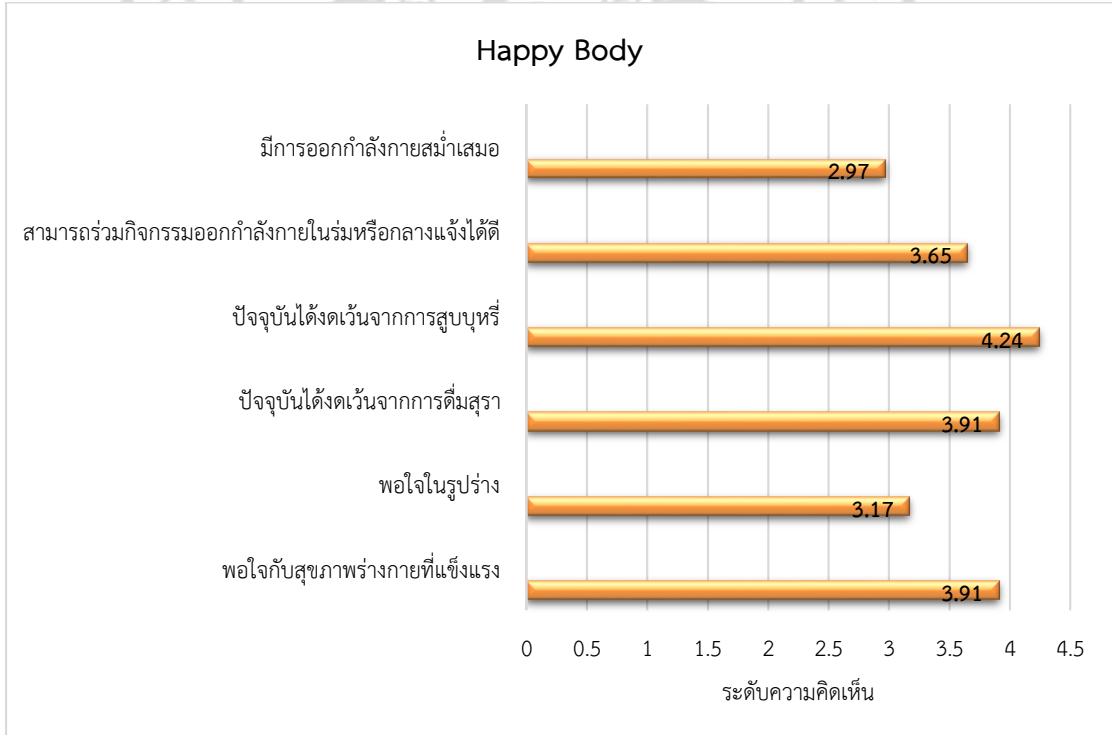
ภาพที่ 5.8 การเป็นผู้ที่มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น (Happy Heart) ของชาวชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี

ภาพที่ 5.9 การเป็นผู้รักการเรียนรู้ และเป็นมืออาชีพในงานของตนเอง (Happy Brain) ของชาวชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี

ภาพที่ 5.10 การเป็นผู้ใช้จ่ายเงินเป็น (Happy Money) ของชาวชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี

ภาพที่ 5.11 การเป็นผู้ที่มีสุขภาพดีดูแลตนเองไม่ให้เป็นภาระของผู้อื่น (Happy Body) ของชาวชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี

5.1.3 สรุปผลการศึกษาแนวทางองค์กรแห่งความสุขเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี

จากการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพด้านการจัดการองค์กรแห่งความสุขเพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางกะจะ และจากข้อมูลเชิงปริมาณในการวัดระดับความสุขของชาวบ้านชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี มีตัวชี้วัด 9 มิติ 35 องค์ประกอบย่อย ซึ่งมาจากการผสมผสานแนวคิดความสุข 8 ประการ (Happy 8) ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และเครื่องมือวัดความสุขด้วยตนเอง: HAPPINOMETER ของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล โดยทั้ง 9 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย การเป็นผู้ที่มีสุขภาพดีดูแลตนเองไม่ให้เป็นภาระของผู้อื่น (Happy Body) การเป็นผู้ที่มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น (Happy Heart) การเป็นผู้ที่สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเอง (Happy Relax) การเป็นผู้รักการเรียนรู้ และเป็นมืออาชีพในงานของตนเอง (Happy Brain) การเป็นผู้มีคุณธรรมและความกตัญญู (Happy Soul) การเป็นผู้ใช้เงินเป็น (Happy Money) การเป็นผู้ที่รักและดูแลครอบครัวตนเองได้ (Happy Family) และการเป็นผู้ที่รักและดูแลองค์กร หรือสังคมของตนเองได้ (Happy Society) และการเป็นผู้งานมีความสุขสบายใจใน ความรักความผูกพันและความภาคภูมิใจในองค์กร (Happy Work-life) คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งสองส่วนมาวิเคราะห์ ประเด็นที่ต้องพิจารณา คือการค้นหาจุดแข็งและจุดอ่อนของชุมชน เพื่อให้ทราบว่าคุณภาพของชุมชนในส่วนตัวควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงและศักยภาพในส่วนใดที่ควรส่งเสริมเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งมากขึ้น อย่างไรก็ตามการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางกะจะต้องได้รับความร่วมมือและเต็มใจผ่านความสุขของคนในชุมชนจึงสามารถทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนที่เป็นรูปธรรม การเน้นการเป็นองค์กรแห่งความสุขจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ผ่านการวัดระดับความสุขสมาชิกในชุมชนบ้านบางกะจะด้วยดัชนีทั้ง 9 มิติ จะเป็นตัวสะท้อนถึงการประเมินความสุขของสมาชิกชุมชนบ้านบางกะจะในการท่องเที่ยวชุมชน ตามแนวคิดขององค์กรแห่งความสุข จึงพบประเด็นในการเสนอแนวทางในการนำความสุขหรือแนวทางองค์กรแห่งความสุขเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรีให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้ดังนี้

(1) การจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการต่าง ๆ ทางด้านการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน มีผู้รับผิดชอบเข้ามาดูแลแต่ละโครงการตลอดและต่อเนื่อง มีการกระจายบทบาทให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มได้มีส่วนร่วมในการเข้ามานำเสนอแนวทางที่ดีในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว

(2) ควรเลือกสรรโครงการการท่องเที่ยวชุมชน ที่เป็นไปตามแนวทางสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของชาวบ้านในชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งคนในชุมชนควรเป็นผู้กำหนดทิศทาง เพื่อตอบโจทย์สิ่งที่นำเสนอของคนในชุมชนให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งจะส่งผลทำให้การท่องเที่ยวของชุมชนเกิดเปลี่ยนแปลงและยั่งยืน ชาวชุมชนจะรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของโครงการ

(3) ควรกำหนดกติกา หรือ ระเบียบในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งต้องอยู่ภายใต้แนวคิดการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม และคงไว้ซึ่งความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมในชุมชน

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องถึงสภาวะการณ์ปัจจุบันในการจัดการความสุขหรือการนำแนวทางองค์กรแห่งความสุขเพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี และการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามในการวัดความสุขของชาวบ้านชุมชนบางกะจะในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งพบว่าชาวชุมชนบ้านบางกะจะมีความภาคภูมิใจในทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้งด้านธรรมชาติที่สมบูรณ์ โบราณสถานและโบราณวัตถุ และเรื่องราวประวัติศาสตร์ที่ทรงคุณค่า รวมทั้งวัฒนธรรมที่เก่าแก่และเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ซึ่งส่งผลให้เกิดคนในชุมชนเกิดความสุขจากการเห็นคุณค่าในสิ่งที่มี และมีแนวคิดในทิศทางเดียวกันว่าต้องการถ่ายทอดหรือจัดการองค์ความรู้นั้นให้แก่คนภายนอกด้วยการเปิดประสบการณ์รูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับความสุขในรูปแบบที่เรียกว่าความสุขแบบอัตวิสัย (Subjective well-being) ตามแนวคิดของ Diener, Scollon, and Lucas (2003) ได้อธิบายว่าเป็นความพึงพอใจ การเห็นคุณค่า มีความหมายในชีวิต การชื่นชอบเป็นสุขกับภารกิจในชีวิต ความสุขและความพึงพอใจในชีวิตที่สำคัญมากกว่าเงินทอง นอกจากนี้ Manion (2003) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าพฤติกรรมที่แสดงออกของคนที่มีความสุขจะปรากฏให้เห็นทั้งจากการกระทำและคำพูด อันเกิดจากการเรียนรู้และการสร้างสรรค์ของตนเองที่แสดงออก ด้วยการยิ้ม หรือหัวเราะมีความปลื้มใจเต็มไปดด้วยพลังนำไปสู่การปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ได้มีการวัดระดับความสุขของชาวชุมชนบ้านบางกะจะเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนโดยใช้การผสมผสานแนวคิดความสุข 8 ประการ (Happy 8) ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และเครื่องมือวัดความสุขด้วยตนเอง: HAPPINOMETER ของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของรวมศิริ เมนะโพธิ (2550) การศึกษาเรื่องเครื่องมือวัดการทำงานอย่างมีความสุข มีวัตถุประสงค์เพื่อจะออกแบบเครื่องมือที่สามารถวัดการทำงานอย่างมีความสุขในองค์กร ซึ่งเครื่องมือดังกล่าวสามารถบอกถึงระดับความสุขและปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละมิติ ซึ่งมิติที่ทำให้เกิดความสุขในการทำงาน มีทั้งหมด 5 มิติคือ 1) มิติทางด้านผู้นำ 2) มิติทางด้านความสัมพันธ์ในที่ทำงาน 3) มิติทางด้านงาน 4) มิติทางด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน 5) มิติทางด้านคานียมขององค์กร จากการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดตัวชี้วัด 9 มิติ 35 องค์ประกอบได้แก่ 1) การเป็นผู้ที่มีสุขภาพดีดูแลตนเองไม่ให้เป็นภาระของผู้อื่น (Happy Body) 2) การเป็นผู้ที่มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น (Happy Heart) 3) การเป็นผู้ที่สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเอง (Happy Relax) 4) การเป็นผู้รักการเรียนรู้ และเป็นมืออาชีพในงานของตนเอง (Happy Brain) 5) การเป็นผู้มีคุณธรรมและความกตัญญู (Happy Soul) 6) การเป็นผู้ใช้เงินเป็น (Happy Money) 7) การเป็นผู้ที่รักและดูแลครอบครัวตนเองได้ (Happy Family) และ 8) การเป็นผู้ที่รักและดูแลองค์กร หรือสังคมของตนเองได้ (Happy Society) และ 9) การเป็นพนักงานมีความสุขสบายใจในความรักความผูกพันและความภาคภูมิใจในองค์กร (Happy Work-life) (ศิริพันธ์ กิตติสุขสถิต และคณะ, 2555, ชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์ และคณะ, 2556 : 4-20 และศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ, 2561) ผลการศึกษาพบว่าชาวชุมชนบ้านบางกะจะมีดัชนีการวัดระดับความสุขอยู่ในระดับมาก หรือ “เห็นด้วย” เกี่ยวกับองค์กรแห่งความสุขเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางกะจะ โดยเสนอแนวทางองค์กรแห่งความสุขเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี แบ่ง

ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มรักษาระดับหรือส่งเสริมองค์การความสุขเพื่อสะท้อนถึงการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางกะจะ และ 2) กลุ่มปรับปรุงหรือเร่งเสริมแรงองค์การความสุขเพื่อสะท้อนถึงการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ส่งเสริมองค์การแห่งความสุขเพื่อเพิ่มโอกาสการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางกะจะมีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น

สิ่งที่เป็นลักษณะโดดเด่นของชุมชนบ้านบางกะจะ คือการที่ชุมชนมีความภาคภูมิใจและเห็นถึงความสำคัญในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่ยังคงความสมบูรณ์สวยงาม การอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนที่มีความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน มีอาหารพื้นถิ่นที่มีความโดดเด่นหลายชนิด และวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่พยายามคงไว้ให้เหมือนเดิม ส่งผลให้สมาชิกในชุมชนบ้านบางกะจะมีความพร้อมและสนับสนุนในการส่งมอบความภาคภูมิใจของชุมชนสู่การท่องเที่ยว นอกจากนี้พบว่า การท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางกะจะได้รับความสนใจ และการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชนทำให้มีการจัดโครงการต่าง ๆ ซึ่งนอกจากเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนแล้วยังเป็นประชาสัมพันธ์ให้คนภายนอกได้รู้จักการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางกะจะมากขึ้น การท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางกะจะจึงได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว ส่งผลให้ทำให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว สมาชิกในชุมชนมีความร่วมมือและการสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชนมากขึ้น ชุมชนมีความเข้มแข็ง การย้ายถิ่นลดลงมีลูกหลานกลับเข้ามาในชุมชนมากขึ้น ซึ่งเป็นไปแนวทางเดียวกับกับแนวคิดของ รุ่งรัตน์ หัตถกรรม และคณะ, (2560 : 99-108) ได้อธิบายว่า การพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดความสุขมวลรวมของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จึงสามารถพิจารณาได้จากความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งชุมชนจะเป็นผู้กำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวบนฐานความคิดในการเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตและวิถีการผลิตของชุมชนเป็นปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวให้เหมาะสม จึงควรสนับสนุนการฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่เป็นสิ่งที่บอกลักษณะความเป็นชุมชน การพัฒนาคุณภาพชีวิตในความเป็นท้องถิ่นหรือชาติพันธุ์ ตลอดจนพัฒนาในด้านความร่วมมือและความสามัคคีของคนในชุมชน ขณะเดียวกันผลการวัดดัชนีความสุขของสมาชิกในชุมชนบ้านบางกะจะใน 4 มิติมีค่าเฉลี่ยมากกว่ามิติอื่น ๆ ซึ่งส่งเสริมให้การทำงานด้านการท่องเที่ยวชุมชนมีประสิทธิภาพนั่นคือ มิติด้านครอบครัวดี (Happy Family) ที่มีองค์ประกอบ คือด้านการแบ่งสัดส่วนเวลาให้กับการทำงานหลักงานให้กับการท่องเที่ยวชุมชนและให้กับครอบครัวได้ ด้านการทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัวได้เสมอ และด้านสมาชิกในครอบครัวคอยเป็นกำลังใจให้ในการทำงานเสมอ มิติด้านจิตวิญญาณดี (Happy Soul) คือการที่สมาชิกในชุมชนบ้านบางกะจะทำงานท่องเที่ยวชุมชนร่วมกับผู้อื่นได้และพร้อมที่จะขอโทษเมื่อการทำงานผิดพลาดหรือให้อภัยกับคนอื่น ๆ ได้ มิติด้านสังคมดี (Happy Society) คือการที่สมาชิกพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือรวมทั้งขอความช่วยเหลือจากสมาชิกอื่นในการท่องเที่ยวชุมชนและสามารถปรับตัวเข้ากับสมาชิกคนอื่นได้ และมิติด้านงานดี (Happy Work-life) คือการเป็นพนักงานมีความสุขสบายใจใน ความรักความผูกพันและความภาคภูมิใจในองค์กร ดังนั้นชุมชนบ้านบางกะจะควรได้รับการส่งเสริมในด้านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีการกระตุ้นให้สมาชิกเกิดการทำงานร่วมกัน เกิดความรัก และมีการเอื้ออาทรต่อกัน ตลอดจนส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่ทำให้เกิดเสริมสามัคคีลดความขัดแย้งในการทำงาน จะยิ่งสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ

พรทิภา สมบูรณ์เลิศสิริ และจิราพร ระโหฐาน, (2556 : 19-31) เรื่องรูปแบบองค์กรแห่งความสุขและคุณภาพชีวิตในการทำงานส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กร บริษัทไออาร์ พีซี จำกัด (มหาชน) พบว่า พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน เช่น การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน การร่วมกันแสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลและการทำงานเป็นทีมจะส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. มุ่งปรับปรุงหรือเสริมแรงองค์กรแห่งความสุขเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนบ้านบางกะจะให้เกิดประสิทธิภาพ

ในขณะที่ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท้องถิ่นของชุมชนบ้านบางกะจะ พบว่าสมาชิกในชุมชนบางส่วนไม่แน่ใจในบทบาทของตนเองว่าต้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไร และเนื่องจากสมาชิกในชุมชนมีอาชีพหลักการ เช่น การค้าขาย เกษตรกร การประมง เป็นต้น ทำให้ไม่สามารถจัดสรรเวลาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกการท้องถิ่นของชุมชนบ้านบางกะจะได้อย่างเต็มที่ ขณะเดียวกับผู้นำชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับนโยบายต่าง ๆ มีปริมาณงานและเร่งด่วน เพื่อต้องการทำให้งานเสร็จตามกำหนดจึงทำให้ขาดการประสานงานที่ตรงรวมทั้งการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีน้อยถึงแม้ว่าสมาชิกในชุมชนจะสนับสนุนการท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รุ่งรัตน์ หัตถกรรม และคณะ, (2560 : 99-108) ที่ได้กล่าวไว้ว่าบทเรียนของการพัฒนาประเทศที่มีหลายโครงการในการพัฒนาแต่ไม่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนได้เนื่องจากโครงการไม่ได้มองที่ชุมชนในแต่ละพื้นที่เป็นตัวตั้ง ซึ่งชุมชนควรเป็นผู้กำหนดบทบาทว่าสิ่งที่ชุมชนต้องการคืออะไร และมีวิธีการดำเนิน รวมทั้งมีการควบคุมอย่างไรเพื่อให้ชุมชนได้ประโยชน์และเกิดความสุขกับการนำการท้องถิ่นของชุมชนเข้าไปพัฒนาชุมชนบ้านบางกะจะอย่างแท้จริง ดังนั้นชุมชนบ้านบางกะจะควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการต่าง ๆ ทางด้านการท้องถิ่นอย่างชัดเจน มีผู้รับผิดชอบเข้ามาดูแลแต่ละโครงการตลอดและต่อเนื่อง ตลอดจนมีการเสนอโครงการที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชนและเป็นไปตามความต้องการของชุมชน นอกจากนี้ต้องมีการกระจายการทำงาน และกำหนดบทบาทที่ชัดเจนให้สมาชิกโดยสมาชิกต้องเข้ามามีส่วนร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ รวมทั้งให้แต่ละกลุ่มได้มีส่วนร่วมในการเข้ามำเสนอแนวทางที่ดีในการพัฒนาการจัดการท้องถิ่นของชุมชนอย่างแท้จริง

นอกจากนี้เมื่อชุมชนเริ่มมีรายได้เข้ามาแต่ขาดความชัดเจนและการวิเคราะห์ถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกระจายผลประโยชน์ภายในชุมชน ทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสมาชิกในชุมชนบางส่วนไม่เข้าใจและเกิดการต่อต้าน นอกจากนี้พบว่าการท้องถิ่นของชุมชนบ้านบางกะจะขาดความชัดเจนในการกำหนดนโยบายและกติกาในการท้องถิ่นของชุมชนร่วมกัน ตลอดจนขาดการประสานงานที่ดีทำให้สมาชิกในชุมชนเกิดความเข้าใจไม่ตรงกันส่งผลให้การดำเนินงานไม่ไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งพบถึงปัญหาจากการที่มีคนภายนอกชุมชนเข้ามาทำผลประโยชน์ในการท้องถิ่นของชุมชน ทำให้การกระจายผลประโยชน์ไม่ได้ลงสู่ชุมชนโดยตรงซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งภายในชุมชนได้ ดังนั้นชุมชนบ้านบางกะจะควรกำหนดกติกา หรือระเบียบในการจัดการท้องถิ่นของชุมชน ซึ่งต้องอยู่ภายใต้แนวทางการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม และคงไว้ซึ่งความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมในชุมชน ทั้งนี้สอดคล้องกับการวัดดัชนีความสุขของสมาชิกในชุมชนบ้านบางกะจะพบว่า มิติด้านสุขภาพดี (Happy Body) มิติด้านสุขภาพเงินดี (Happy Money) มิติด้านใฝ่รู้ดี (Happy Brain) การที่ชาวบ้านบางกะจะเป็นผู้รักการเรียนรู้ และเป็นมืออาชีพในงานของตนเอง มิติด้านน้ำใจดี

(Happy Heart) ชาวบ้านเป็นผู้ที่มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น และมีมิติด้านผ่อนคลาย (Happy Relax) ดั้งเดิม ความสุขทั้ง 5 มิติมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่ามิติอื่น ดังนั้นชุมชนควรเร่งในการพัฒนาเพื่อนำไปสู่ความสุขของชุมชนบ้านบางกะจะในการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชนิสราร่วมเชื่อน (2559) เรื่องแนวทางการสร้างองค์รสุขภาวะของเมืองพัทยา โดยพบว่ากิจกรรมที่เสริมสร้างความสุขให้แก่พนักงานเมืองพัทยาย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมในเรื่องการส่งเสริมด้านสุขภาพของพนักงานทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ การมีกิจกรรมนันทนาการเพื่อสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร นอกจากนี้ชุมชนควรได้จัดกิจกรรมศึกษาดูงานของการท่องเที่ยวชุมชนอื่น ๆ นอกจากทำให้สมาชิกได้เรียนรู้และเปิดประสบการณ์ใหม่ ๆ ตลอดจนได้แนวทางในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวชุมชนให้ดีขึ้น ทำให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างสมาชิกทำให้เกิดความเข้าใจและมีพลังในการทำงานท่องเที่ยวชุมชนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วรณภา ลือกิตตินันท์, (2557 : 1-15) เรื่องแนวทางการสร้างองค์รสุขภาวะในบริษัทข้ามชาติ : กรณีศึกษาบริษัทอุตสาหกรรมการผลิต ในภาคตะวันออก พบว่าการจัดกิจกรรมสัมพันธ์ที่มีการดำเนินการสม่ำเสมอ ตลอดจนมีการประเมินเพื่อปรับปรุงกิจกรรมเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างสุขภาวะในบริษัทข้ามชาติ นอกจากนี้ อุมารวรรณ วาทกิจ, (2560 : 121-131) พบว่าองค์กรควรมีการวางนโยบายในการกระตุ้นให้บุคลากรพัฒนาตนเองตลอดเวลา การหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การเป็นมืออาชีพและความมั่นคงก้าวหน้าในการทำงาน

5.3 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมความสุขเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี” ได้พบประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลไปแล้วนั้น คณะผู้วิจัยจึงเสนอแนวคิดที่พบจากการวิจัยเพื่อนำมาเป็นข้อเสนอแนะให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้นำไปเป็นส่วนหนึ่งในแนวทางในการส่งเสริมให้ชุมชนบางกะจะเป็นองค์กรแห่งความสุขเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ดังนี้

1. ผู้นำชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนบ้านบางกะจะ ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้านชุมชนบ้านบางกะจะ ผู้นำกลุ่มสตรีชุมชนบางกะจะ ผู้แทนชุมชนด้านการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางกะจะ ต้องเริ่มต้นวางแผนจากการสร้างองค์รสุขภาวะให้เกิดขึ้นในการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางกะจะ เนื่องจากผลที่ได้รับจากความสุขของคนในชุมชนจะสะท้อนถึงการทำงานท่องเที่ยวชุมชนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งตัวชี้วัดความสุขโดยรวมเกิดการกระตุ้นใน 4 ด้าน นั่นคือ 1) ด้านความภาคภูมิใจและคงรักษาไว้ในการมีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงามและอุดมสมบูรณ์ การมีประเพณีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน การมีอาหารพื้นถิ่นที่มีลักษณะโดดเด่น และ การมีวิถีชีวิตและวิถีผลิตภัณฑ์ที่ควรคุณค่า (การทำเหมืองพลอย และการทอเสื่อกก) 2) ด้านความร่วมมือของคนในชุมชน โดยให้ทุกคนรู้สึกมีส่วนร่วมและมีความเป็นเจ้าของในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางกะจะ ตลอดจนร่วมกันวางแผนกำหนดบทบาทของการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้การให้ความสำคัญกับองค์ความรู้จากปราชญ์ หรือผู้ที่มีความรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ 3) ชุมชนต้องมีการกำหนดนโยบายและกติการ่วมกันในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน เช่น การจัดการความสะอาด การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การคงรักษาไว้ในการดำเนินชีวิตตามวิถีเดิม และการกระจายผลประโยชน์ที่โปร่งใสและเป็นธรรมตลอดจนทั่วถึงคนชุมชน และ 4) การรักษาสมดุลความสุขระหว่างคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวชุมชนแบบยั่งยืน

2. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย สถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี ควรสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางกะจะโดยจัดศูนย์การเรียนรู้โดยเน้นชุมชนเป็นศูนย์กลางในการกำหนดทิศทาง ซึ่งประกอบด้วย ความต้องการของชุมชน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชน รวมทั้งการจัดอบรมและเผยแพร่องค์ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านในการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนบางกะจะ นอกจากนี้หน่วยงานต่างๆ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานจันทบุรี อาจนำดัชนีการวัดความสุขของคนในชุมชนบ้านบางกะจะในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนไปจัดทำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนที่แท้จริง

5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะการประเมินความสุขของคนในชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางกะจะ ซึ่งการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาแบบสองทางคือความสุขของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางกะจะอย่างยั่งยืน
2. ควรศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของคนในชุมชนบ้านบางกะจะกับการท่องเที่ยวชุมชนเป็นระยะเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงเวลาเพื่อทำให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด